

In vogelvlucht

Kruidige lucht,
steeneiken,
zwarte varkens,
aromatische ham

Sierra de Aracena •

In het rijk
van de
kaliefen van
al-Andalus

Córdoba •

Hier begint Portugal

Rio Guadiana
Moerassen en
Atlantische
stranden
Atlantilla •
Islantilla •

Spiegeltje,
spiegeltje aan
de wand, ik ben
de mooiste van
het land

Sevilla •

Rivierlakte van de Río Guadalquivir

Hitte!

(In de zomer wordt het echt warm!)

Trekvogelparadijs met
gigantische duinen

Parque Nacional
de Doñana

Sherry, paarden,
flamenco

Jerez de la
Frontera •

Sierra de
Grazalema •

Ronda •
Costa del Sol

Fijne zandstranden,
megavakantie-
centra en spook-
steden in de winter

De tonijn zwemt
in het net

De oudste neder-
zetting van Spanje
rijst hier op uit de
Atlantische Oceaan

Cádiz •
Stranden
zonder einde

Een Romeinse
stad werd
verwoest door
een tsunami

Baelo Claudia •
Tarifa •

Surf-
paradijs

Gibraltar
Very
British

Gedeelde
stad

Andalusië — stranden aan de Atlantische Oceaan en de Middellandse Zee, witte dorpjes in de bergen, groene olijfbomen en een echte woestijn.

Olijven

Dit is pure
renaissance

Baeza •
Ubeda •

Jaén •

Mooi kasteel!

Heuvel op, heuvel af, niets dan
olijfbomen. Rijen lang. Echt heel
meditatief.

Parque Natural de las Sierras
de Cazorla, Segura y Las Villas

Het grootste
natuur-
park van
Spanje

Woestijn

Witte
dorpen

Axarquía •
Málaga •

Granada •

Ah! Het Alhambra!

Sierra Nevada
3482 m!

Alpujarras •

Wild en lieflijk

Tabernas •

Achterland van plastic.
Allemaal groenten.

Almería •

Cabo de Gata

Hip!

Geweldige
kust, prachtige
baaien

Enorme potvissen op doorreis

Droombaaien,
vissersdorpen en
een hippiekolonie

Van hot naar her

Vondsten — tussen Moors verleden en hedendaagse cultuur, drukte aan zee en eenzaamheid in de bergen. Andalusië inspireert met zijn geheel eigen mediterrane levensstijl.

Het Moorse erfgoed is troef

Andalusië is altijd al een immigratieland geweest. Over de Middellandse Zee kwamen Feniciërs, Grieken, Romeinen, Arabieren en Berbers. Maar geen enkele cultuur heeft zich zo lang en duurzaam kunnen vestigen als de Arabische. De prachtige moskee van Córdoba, het Alhambra van Granada, de witte huizen van de dorpen, de trotse kastelen in het binnenland en de citadellen aan de Middellandse Zee-kust zijn alomtegenwoordige getuigen van deze middeleeuwse hoogtijdagen. Je kunt je alleen maar verwonderen.

Elke stad is anders

Cádiz, dat praktisch uit de Atlantische Oceaan oprijst, het vrolijke Sevilla, de sherry- en flamencostad Jerez de la Frontera, de havenmetropool Málaga, de grandioos gelegen universiteitsstad Granada, het bijna landelijke Córdoba en heel wat renaissance in Baeza en Úbeda – er valt veel te ontdekken!

Lichttherapie doet goed

De Arabieren en Berbers noemden de regio al-Andalus, 'Land van het Licht'. Dit pure, soms witte, bijna Afrikaanse licht verfrist lichaam, geest en ziel het hele jaar door, zelfs in de winter. Het zuiden van Spanje is bij uitstek geschikt om licht bij te tanken!

Tapas zijn iconisch, een vlaggenschip van de gastronomie in het hele land. En voor jou de kans om een culinaire reis te maken door de keuken van Andalusië. Aangeboden worden versgesneden kaas, Iberische ham, tortilla en croquetas, maar ook gekookte groenten, peulvruchten, vis en vlees.

Ferías, fiestas, romerías

Bedevaarten, patroonsfeesten, Goede Weken, waarvan het theatrale repertoire niet te overtreffen is, meerdaagse *ferías* met vrouwen in jurken met ruches en mannen te paard. In de lente en zomer viert elke stad zijn grote festivals.

Koloniale rijkdom

Vanuit Palos de la Frontera vertrok Columbus in 1492 naar het westen om een nieuw continent te ontdekken. Het goud en zilver dat daarna uit Amerika kwam, werd gelost in Sevilla en Cádiz. Het maakte de adel en kerk rijk. De weelderig barokke inrichting en kunst in de kerken van Andalusië herinneren nog steeds aan deze tijd.

Flamenco

Ooit net zo gemarginaliseerd als de Andalusische gemeenschap van *gitanos* waaruit hij voortkomt. Nu immaterieel Werelderfgoed. Jerez de la Frontera, Sevilla en Granada zijn de beste plaatsen om uitstekende artiesten live te zien.

Welk terras is het mooist? Witte muren met overal keramische potten vol geraniums, begonia's, anjers, hortensia's.

Strandplezier en klimgenot

Toeval van geologische ontwikkeling? Goddelijke schepping? De Andalusiërs is een bijzonder mooi stuk van de aarde toebedeeld. Met duinen, zandstranden en moerassen aan de Atlantische Oceaan, kilometerslange stranden aan de Middellandse Zee ten westen van Málaga en in het oosten kliffen met vele baaien. En nergens ben je ver van eenzaamheid, natuur en avontuurlijke tochten in de bergen. De Costa del Sol dankt haar schoonheid niet in de laatste plaats aan het silhouet van de Cordillera Bética, die in het achterland oprijst en in de Sierra Nevada een hoogte van bijna 3500 m bereikt.

Málaga, Costa del Sol en het achterland

Zon, zee, bergen — de kust en het kustgebergte rond de mediterrane metropool zijn zowel lieflijk als ruig.

blz. 17

Málaga ★

De urban hotspot aan de Middellandse Zee. Superlocatie, geweldige klimaat, mooie vegetatie, stranden om te hardlopen en fietsen, veel (straat)kunst, de beste tapas. Met een Arabisch kasteel. Een stad voor iedereen die op zoek is naar het goede leven ...

blz. 36

Frigiliana

Kan een dorp mooier zijn? Nee! Het beste voorbeeld van een Andalusische *pueblo blanco* ligt tegen de grillige achtergrond van de Sierra de Tejeda-Almijara, die uitnodigt tot natuurexcursies.

Hoeveel torens denk je dat de kust van Málaga bewaken?

Erin duiken

blz. 35

Acantilados de Maro-Cerro Gordo

Te voet gaat het steil bergafwaarts naar de droombaaien bij Nerja.

blz. 40

Antequera

De rust van een platte-landsstadje met kerken en kloosters doet goed. Maar de 'Slapende Reus' en de dolmens zijn mysterieus.

blz. 46

Caminito del Rey

Dit spectaculaire wandelpad loopt langs de rotsen boven een diepe kloof.

blz. 54

Gibraltar

Dit stukje Groot-Brittannië aan de Spaanse kust is telkens weer een twistappeltje en een bijzondere aanleggenheid. Onconventioneel zoals de apen, de brutale mas-cottes die op de Rots van Gibraltar leven. Het uitzicht over de Baai van Algeciras tot aan Afrika is werkelijk schitterend!

blz. 58

Ronda

Midden in dit bergstadje gaapt een heel diepe kloof. Het is beslist de moeite waard om die tot op de bodem te verkennen. De muren van de binnenstad van Ronda zijn ooit door de Arabieren gebouwd.

blz. 66

Cueva de la Pileta

Kunst uit de prehistorie: de tot 25.000 jaar oude rotsschilderingen verhalen nog steeds over het leven van de oorspronkelijke bewoners van Andalusië.

&

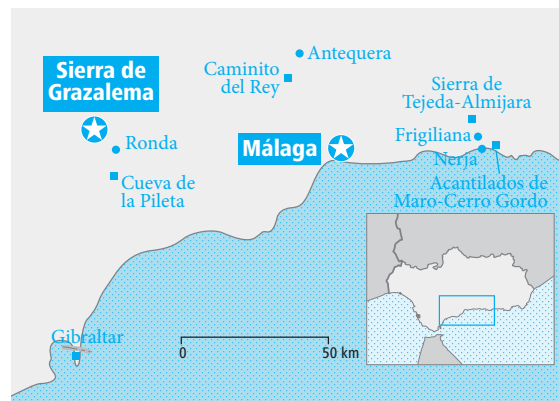

blz. 66

Sierra de Grazalema ★

Dit biosfeerreservaat heeft een ongemeen rijk bomenbestand. Tijdens een wandeling vullen je longen zich met frisse lucht, en in de witte dorpen heerst een weldadige rust.

Op culinair gebied kun je aan de zonnige kust niet om de *espetos* heen. De sardinespiesjes worden gegrild boven een houtvuur.

Geen kustplaats zonder boulevard. Ga er 's avonds wandelen, haal diep adem, luister naar de golven, zie alleen water tot aan de horizon. 'Te *llena con paz*' ('Het geeft je innerlijke rust'), zegt een vriend.

beleven

Zee en bergen

H

Het kapitaal van de Costa del Sol, de Andalusische zonnekust, is het paradijselijke klimaat: in de zomer is de hitte draaglijk en in het koude seizoen kun je hier fantastisch overwinteren. In december kun je in een T-shirt over de kerstmarkt lopen. Meer dan driehonderd zonnige dagen per jaar zijn een ongeëvenaarde waarde. In de zomer, wanneer het op het centrale Spaanse plateau ondraaglijk heet wordt, trekken veel Spanjaarden van het binnenland hiernaartoe. 's Winters komen er vooral Duitsers, Nederlanders en Britten.

Costa del 'Betón'?

De bebouwing en de verstedelijking van voormalige vissersdorpen langs de 100 km kust met mooie stranden ten westen van Málaga tonen aan dat toeristen, semi-inwoners en vastgoedhaaien dit gebied altijd al hebben gewaardeerd. De Costa del Sol ten oosten van Málaga en de aangrenzende kuststrook van de Costa Tropical (Tropische Kust), die al tot de provincie Granada behoort, zijn sterker geëeld met rotsachtige gedeelten en mooie baaien, en op basis van deze topografie minder bebouwd.

TER ORIËNTATIE

T

visita.malaga.eu: meertalig, goede informatie over de stad.

visitcostadelsol.com: over de kust en het achterland.

sierranieves.com

sierradellasnieves.es

Vervoer: de kust is goed bereikbaar met bussen die vertrekken vanaf het centrale busstation of het Estación Muelle Heredia bij de haven van Málaga. Naar Torremolinos-Fuengirola rijdt een lokale trein (lijn C-1), die ook stopt op de luchthaven. Voor tochten in de bergen is een auto praktisch of zelfs absoluut noodzakelijk.

De magie van de bergen

Het bergachtige achterland met oude platelandsstadjes als Ronda en Antequera en talloze witte dorpjes in de plooiën van de Cordillera is buitengewoon aantrekkelijk. Ingebed in deze bergen liggen verschillende natuurparken. Schilderachtige landschappen met grotten en kloven, met boeiende natuurspektakels zoals de Torcal de Antequera of de Garganta del Chorro, maken van de bergen van de provincie Málaga een paradijs voor wandelaars, fietsers en natuurliefhebbers.

Málaga

De hotspot van Andalusië aan de Middellandse Zee was lange tijd een weinig aantrekkelijke haven- en industriestad, maar op het juiste moment zetten de lokale politici in op een structuurverandering en stichtten het nauw aan de universiteit verbonden technologie- en wetenschapspark PTA (Parque Tecnológico de Andalucía). Naast multinationals vestigden zich hier ook jonge start-ups. Tegelijkertijd deed de stad er alles aan om aantrekkelijk te worden voor investeerders en experts. Het toverwoord, de *claim to fame*, luidde: Picasso. De citymarketeers van Málaga maakten slim gebruik van het gelukkige feit dat de wereldberoemde schilder Pablo Ruiz Picasso in 1881 in de stad werd geboren. Het Museo Picasso, dat in 2003 zijn deuren opende, werd gevolgd door andere kunstmusea, die Málaga een ware culturele impuls gaven.

Málaga is een van de oudste steden van Spanje. In de 8e eeuw v.Chr. koloniseerden Feniciërs de baai aan de voet van de bergketen Montes de Málaga. Het machtige kasteelcomplex boven de stad getuigt van het belang van Málaga in de Moorse tijd. Tot de verovering door de christenen in 1487 behoorde de stad tot het Nasridenrijk Granada. Tegenwoordig biedt Málaga een bijzonder mooie oude stad, stedelijke levendigheid, lange stranden, subtropische groene gebieden en veel kunst en cultuur.

De oude stad

Mooi en levendig

In de voetgangersvriendelijke oude stad kun je de pracht van de stedelijke fin-de-sièclearchitectuur ten volle ervaren. Kenmerken zijn de glazen, gesloten balkons met sierlijke houten kozijnen of ijzeren smeedwerk uit de late 19e of

Een panorama tot aan de horizon; vanaf het kasteel van Málaga of een roofteropbar in de buurt van de haven is het uitzicht geweldig

HELP – EEN DORP IS BLAUW ...

H

Het ligt ten zuiden van Ronda, om precies te zijn in het dal van de Río Genil. Júzcar is niet blauw omdat de inwoners alcoholisten zijn. Het is blauw omdat alle huizen en zelfs de kerk blauw zijn geverfd. Raar maar waar. Sony Pictures had namelijk een overeenkomst met Júzcar gesloten om het dorp volledig blauw te schilderen om de film *De Smurven 3D* te kunnen promoten. Na de campagne zou het gebruikelijke wit weer worden hersteld. Maar de bewoners, zo'n 230 zielen, stemden er eind 2011 voor om blauw te blijven, omdat dat misschien meer toeristen trekt.

waard in mei, wanneer ze met bloemen worden versierd voor het Festival de los Patios Cordobeses (zie blz. 178).

Berberdorpen in Alpujarras

Ook de dorpen op de zuidelijke hellingen van de Sierra Nevada zijn wit, maar in dit laatste toevluchtsoord van de Moren is de verwantschap met Noord-Afrikaanse Berberdorpen onmiskenbaar. In het bergachtige, soms behoorlijk steile terrein zijn de kubusvormige huizen met platte daken trapvormig boven elkaar op de hellingen gebouwd, waarbij het hogere huis vaak steunt op het naastgelegen lagere. De bouwwijze oogt bijzonder rustiek: de witgekalkte muren zijn gemaakt van stenen en leem, de tussenplafonds van ruwe boomstammen en het platte dak van leesteen en grijze, grindachtige magnesiumklei (*launa*), een waterdicht mengsel. Hieruit verheft zich een kegel-

vormige witte schoorsteen. Dit is bioklimatische architectuur: aangepast aan de natuurlijke omstandigheden, gebouwd met lokale materialen en met een optimale energie-efficiëntie dankzij de oriëntatie van de huizen op het zuiden.

Vorbereid op klimaatverandering?

De witte kalk die op de muren wordt aangebracht, heeft in warme landen twee belangrijke functies: hij werkt desinfecterend en verkoelend doordat hij zonlicht weerkaatst. De Arabische nederzettingenstructuur en groene binnenplaatsen harmoniëren perfect met het warme en droge klimaat van Andalusië. Wie op een warme dag door de binnenstad van Córdoba, Granada of Sevilla slentert, zal het microklimatische verschil met de moderne bebouwing eromheen merken: de zon dringt minder intens door in de smalle straatjes, de witte muren van de huizen weerkaatsen het licht, bronnen en planten op de binnenplaatsen verhogen de luchtvochtigheid en matigen de temperatuur.

Welke dorpen zijn het mooist?

Misschien wel een dorp dat je zelf zult ontdekken en dat helemaal niet vermeld wordt in deze gids. De traditionele dorpen van Andalusië zijn eigenlijk allemaal 'wit'. Alleen al in het achterland van de Middellandse Zeekust vind je talloze bijzonder mooie *pueblos blancos*: Casares, Benalmádena Pueblo, Mijas, Comares, Cómpeta, Frigiliana, Salobreña en Mojácar. In West-Andalusië zijn Arcos de la Frontera, Vejer de la Frontera en Medina Sidonia de moeite waard, rondom Ronda Zahara de la Sierra, Grazalema, Villaluenga del Rosario en Olvera, en in Alpujarras Pampaneira, Bubión, Capileira en Trevélez. ■

De natuur behouden

Dat gebeurt niet vaak — zo'n verscheidenheid aan ecosystemen, landschappelijke contrasten en geologische mirakels in zo'n klein gebied. Natuurbescherming is een topprioriteit, een vijfde van het landoppervlak van Andalusië wordt beschermd.

Waar de mens zich terugtrekt, hebben natuur en biodiversiteit de beste kansen? De journalist Sergio del Molino schrijft in zijn boek *La España vacía* ('Het lege Spanje') over de leegloop van het platteland. In de afgelopen decennia zijn enkele duizenden dorpen ontvolkt. Ook in de Andalusische bergen zijn er gehuchten met soms maar enkele tien-

tallen – meestal oude – inwoners, zonder priester, zonder winkel, school of bar.

Door het gebrek aan opleidings- en economisch perspectief trekken de mensen naar de steden en kust, waar de betonmolens de afgelopen decennia niet hebben stilgestaan. In 2022 woonde ruim 11% van de Andalusiërs nog in een landelijke omgeving (gemiddeld in

Natuurlijke wetlands zoals de Fuente de Piedra bij Antequera krijgen in het waterarme land speciale bescherming. De lagune is een broedplaats voor een grote kolonie roze flamingo's